

* RECENZE *

Hrst slovenských knih

Život a dielo Jozefa Boba. Spolok slovenských spisovateľov, Filozofická fakulta UKF, Nitra 2009. **Život a dielo Maríny Čeretkovej.** Spolok slovenských spisovateľov, Filozofická fakulta UKF, Nitra 2009. **Život a dielo Jána Lenča.** Spolok slovenských spisovateľov, Filozofická fakulta UKF, Nitra 2009. **Náš jubilant Jozef Vladár.** Spolok slovenských spisovateľov, Filozofická fakulta UKF, Nitra 2009. **Život a dielo. Môj album.** Andrej Červeňák. Klub F. M. Dostojevského, Filozofická fakulta UKF, Spolok slovenských spisovateľov, Nitra 2010.

Důslednou aktivitu vykazuje *Spolok slovenských spisovateľov* a konkrétně Andrej Červeňák nekonečnou publikační řadou *Život a dielo* jako výstupu nitranských seminářů, na nichž jsou představovány významné osobnosti slovenské literatury a kultury (o jednotlivých svazcích už jsme vícekrát psali). Léta 2009 a 2010 přinesla skutečně velkou sérii.

Zahajuje ji svazek věnovaný spisovateli Jozefu Bobovi (nar. 1935), prozaikovi a scenáristovi, do jehož života se promítly složité vývojové peripetie československé a slovenské společnosti od 40. let 20. století do dnešní doby, se všemi přerývkami, hiáty a novými počátky; takto několikrát končil a zase začínal i Jozef Bob, pracovitý a kreativní umělec: nejen po roce 1948, ale i po roce 1970 a 1989, pokaždé jinak, v jiných souvislostech a s jiným osudovým znamením. V českém prostředí není jeho tvorba příliš známa, ale můžeme říci, že patřil k hvězdám dokumentaristicko-beletristické scenáristiky, zejména 60. a 80. let 20. století; v tomto smyslu se stal centrem původní televizní tvorby, i když jeho seriály, dotýkající se delikátních politických témat, zdaleka nebyl přijímány jen kladně (*Červené víno*, 1972, *Zbojnícky tanec*, 1978, *Roky prelomu*, 1988, *Muži s plnou mocou*, 1988).

Marína Čeretková-Gáľlová (nar. 1931) je typická autorka ženské literatury, ale její tvorba se tím neomezuje: kdysi kontroverzně komentovala postavení ženy ve společnosti, proboujávala nové pohledy, její próza je tradicionalistická, ale tematicky průbojná. Také ona si prožila slovenskou normalizaci, která byla – jak známo – podstatě jiná než česká, rozhodně nesrovnatelně měkčí (někdy se říká, že jediným slovenským spisovatelským disidentem byl Dominik Tatarka, ale není to zcela pravda). I v nové době je Marína Čeretková postavou spíše kontroverzní, samorostlou, svojskou, zaujímající nemodní stanoviska. Nicméně bych na základě vlastní zkušenosti potvrdil, že nejlepší její díla vznikala v 60. a 70. letech minulého století: *Koniec líšky* (1962), román *Jednooký* (1978); psala však i knížky pro děti, rozhlasové fejetony, její doménou je však příběh a malá epická plocha – povídka a novela – jako ostatně pro většinu slovenských prozaiků.

Kdysi jsem se zúčastnil diskusního fóra Brno – Bratislava o díle Jána Lenča (nar. 1933) *Roky v kine Úsmev*: Štěpán Vlašín mě tehdy – možná ne zcela právem – ironizoval, že ve všem vidím jen kroniku. Sám autor považuje za svá nejlepší díla *Nepokoj v minutách*, *Pravidlá a výnimky* (zakázáno v roce 1982, vyšlo až po roce 1990), *Žena medzi kráľmi* (v ruském překladu už nestačila vyjít kvůli perestrojce, která preferovala vše zakázané, nevydané a erotiku) a *Posledný anjel*. Všechna jeho díla nesou pečeť osobního zážitku. Lenčo je výrazná osobnost spisovatelská, ale i občanská: vždy byl kritický, měl potíže za všech režimů. Svými uměleckými kvalitami stojí nesporně na špičce současné slovenské literatury.

To, že do literatury v širokém slova smyslu patří i představitelé jiných profesí, dokládá osud archeologa Jozefa Vladára (1934, rodák z Brodzan u Partizánského, kde, jak známo, bydleli Puškinovi příbuzní, přesněji řečeno Puškinova švagrová Alexandra /Šaša prodaná za hraběte Friesenhofa; dnes je tam Literárne múzeum A. S. Puškina). Mezioborové vztahy tu jsou ukázány v řadě příspěvků jako inspirující (srovnávací literární věda, srovnávací archeologie).

Ve všech knížkách se jako spiritus agens pohybuje osobnost Andreje Červeňáka: jeho kalendárium, album provází celou sérii a současně dokládá plodný život tohoto rusisty, literárního vědce a antropologa literatury, obnovitele almanachu Nitra.

Do řady knížek a vyjádření přispěli také čeští spisovatelé a literární vědci, což dokládá komparativní propustnost série a rozhleděnost jejího iniciátora.

Proti koncepci jakési výlučnosti literatury a konjunkturálnosti jejích témat představuje *Život a dielo* hluboce promyšlený, otevřeně a komparativně koncipovaný projekt, který otvírá slovenské literatuře další možnosti a současně nás zvnějšku přesvědčuje, že jsou různé podoby i výklady slovenské literatury, že není pouze jeden obraz, jedna koncepce. Pozice *Nitry* v slovenské kultuře to ostatně názorně ukazuje. Zvláště mezislovenská orientace, zkoumání vztahů slovensko-slovanských je tu dominantní. Současně personalistický přístup k literární tvorbě, tedy ona červeňákovská antropologie, je tu patrná: důsledkem jsou živá svědectví, autentické autorské výpovědi, materiály, dokumenty, bez nichž se nikdo, kdo se bude těmito spisovateli někdy zabývat, neobejde. A také spisovatelská, lidská pospolitost, kdysi za první Československé republiky běžná. Právě toto všechno nám v českém prostředí citelně chybí.

Ivo Pospíšil

Okudźavova poezje z pohledu polsko-ruského areálového studia

Urban-Podolan, A.: *Poezja Bulata Okudźawy. Między poetiką a interpretacją*. Uniwersytet Zielonogórski. Zielona Góra 2008. 275 stran. ISBN 978-83-7481-240-5.

Polská publikace Alexandry Urban – Podolan se věnuje celoživotnímu dílu ruského básníka, písničkáře a prozaika Bulata Šalvoviče Okudźavy (1924–1997). Spolu s textovou analýzou jeho poezie, pečlivě rozčleněnou na jednotlivá stěžejní témata a motivy jeho tvorby, se autorka věnuje také reflexi Okudźavova díla na základě polsko-ruského areálového studia. Nalezneme zde analýzu jeho veršů věnovaných Polsku (polským městům Varšavě a Krakovu) či soupis ruských a polských titulů tematicky zaměřených na Okudźa-